

Oponentský posudek bakalářské práce Jana Beňovského Lingvostylistická analýza románu **Děň opričnika** VI. Sorokina. Srovnání s jeho českým překladem.
Filozofická fakulta UK, Ústav východoevropských studií, 2011 (63 stran)

Autor pro začátek pojal Sorokinův text především jako heslář historických termínů a stanovil si úkol zjistit sémantiku a etymologii takových termínů, aby mohl zhodnotit české překladové ekvivalenty. S tímto rusistickým úkolem se vyrovnal výborně a mnohému se naučil. Studoval dějiny Ruska, pracoval s mnoha různými typy slovníků (Srezněvskij, Dal', Vasmer a další), zaobíral se tedy činnostmi, které se překladatel nevěnoval dostatečně. Je jasné, že román, který propojuje ruskou současnost s minulostí 16.-17.století, pro překlad i analýzu určitou historickou fundovanost vyžaduje.

Bylo by asi rozumné zatím se příliš nezabývat charakteristikou literárních proudů, do nichž bývá Sorokin řazen – konceptualismus a postmodernismus (tam patří tři P: paranoia, parodie, pastiš). Takové závěry jsou vhodné až jako výsledek vlastní analýzy textu, z níž by typické rysy obou směrů mohly vyplynout. Vzhledem k rozsáhlosti a různorodosti Sorokinova díla by bylo vhodné seznámit se i s některými jinými jeho romány či povídkami.

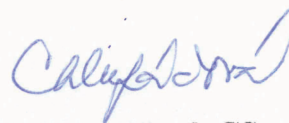
Heslář sedmnácti vybraných termínů je dostatečně hutný, zvláště některá hesla (např. sobornost') jsou pozoruhodně propracovaná. Co se týče ekvivalentace, autor práce správně poukazuje na to, že překladatel leckdy klíčový termín překládá několika různými způsoby, čímž uvádí čtenáře ve zmatek: djak ve smyslu úředník státní správy jako adjunkt, ale i jako diakon (dumskij djak – diakon z dumy). Ještě bych dodala, že Dvořák některé historické termíny ekvivalentuje zcela nesprávně: okol'ničij (vysoký hodnostář carského dvora) jako „soused“, slovo celoval'nik (výběřčí daní) jednou vynechal úplně, dále překládá „krčmář“. Termín „smuta“ vzhledem k síle jeho významu bych asi ponechala v ruštině. (Dvořák počestňuje jako „zmatek“, čímž se ztrácí historické pozadí.) Souhlasím s autorem, že pro „kaliki perechožije“ je třeba hledat jiný překlad než je Dvořákovo „mrzáci falešní“, snad „pěvci poutníci“ nebo něco podobného. (Dvořák zřejmě vychází z dehonestujícího vyznění kontextů a vulgarizuje.) Problematičnost ekvivalentu „táta“ (Baťa) je v práci dobře popsána, ale nic vhodnějšího patrně neexistuje. Prikaz – Dvořákův překlad „správa“, „kancelář“ považuji za zcela správný, je to v české překladové tradici dokonce ustáleno. Rovněž jeho řešení „šuty-skomorochi“ – „kašpaři-pěvci“ se mi zamlouvá, návrh autora práce na „hudec“, „šumař“ je sporný (příliš české, nevyjadřuje kejklářství). Dvořákův překlad „dědičný“ za „stolbovoj“ považuji za dobré řešení (byla to rodová šlechta). Autorův návrh „zájezdni hostinec“ za „traktir“ je sporný, je to ryze česká realie – hospoda, do které mohli formani zajet s vozy, s potahem k přeprahání, kmení koní i nocování, kdežto traktir – tam se prostě jedlo.

Nesouhlasím s názorem na ekvivalent „gosudar“, pokládám ho za zcela patričný a srozumitelný jakožto příznakový, expresivní, rovněž i „gosudarka“. (Je uveden v každém českém slovníku, vyskytuje se v literárních textech už první republiky.) Pro hodnocení historických termínů je důležitá otázka, jakou funkci má v románu ono zasazení do historie a masa archaismů. Překlad nemusí vždy věcně přesně odpovídat historické realii, protože je použit ironicky, parodijně. Proto hodnotím „čelobitnaja“ jako „přijít s prosíkem“ v daném kontextu jako odpovídající a respektuji i Dvořákovy novotvary „snídání“, „hoštěnice“ za ironizující „trapeza“. Sorokin interpretuje především putinovské období jako návrat barbarských prvků z doby Hrozného a všechny jevy silně hyperbolizuje a ironizuje. Ostatně parodie je hlavní postup postmoderny. Celkově bych Dvořákovy překlady historismů hodnotila s jistou opatrností spíše kladně, za základní chybu pokládám překlad slova „stěna“. Dalšími tématy analýzy bude jistě frazeologie a bylinná stylizace textu. Autor má pravdu

v tom, že velkým nedostatkem je absence poznámkového aparátu. Dodávám: i zodpovědnější práce redaktora a korektora.

Bakalářská práce Jana Beňovského je vzorně vybavena, psána dobrou češtinou (jen v Abstraktu s.4 jsou dvě věty stylisticky vadné), odkazy na použitou literaturu a internetové zdroje jsou přesné a spolehlivé. Po stránce obsahové i formální práce jednoznačně zasluhuje hodnocení **výborně**.

V Praze dne 15. srpna 2011.

Doc. Dr. K. Chlupáčová, CSc.